

Väljavõte Lasteaia Õppekavast

ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS LASTEAIAS

Laps, kelle võimed, tervislik seisund või muud omadused (sh keha-, kõne, meele- või kognitiivne puue, emotsionaalsed ja käitumisraskused, üld- või eriandekus) erinevad sedavõrd, et tavapärane õpikeskkond ning õppe- ja kasvatusprotsess ei toeta tema võimete arengut piisavalt, on arenguliste erivajadustega või andekas laps. Lapse varane erivajaduste või andekuse määramine ning vastava arendustegevuse alustamine annavad parema võimaluse arenguks ja õppimiseks.

Erivajadustega lapse arengu toetamise korraldus:

- Sügisperioodil (september-oktoober) selgitatakse välja arenguliste erivajadustega ja andekad lapsed, jälgides kõiki arengulisi valdkondi;
- Koostatakse vastavad tööplaanid;
- Vajadusel koostatakse individuaalne arenduskava (edaspidi IAK), neis valdkondades, milles laps vajab abi ja individuaalset arendamist. IAK koostamisel ja elluviimisel osaleb kogu lapse arengut toetav meeskond – rühmaõpetajad, liikumis- ja muusikaõpetaja, spetsialistid, juhtkonna esindaja.
- Plaanid seostatakse lapse arengu analüüsiga.

Lapse arengu hindamine, varajane sekkumine ja toetamine

Laste arengut toetavad tingimused püütakse tagada kolmetasandiliselt, kus iga eelnev tasand on baasiks järgneva tasandi tõhusaks toimimiseks.

Tabel. Lapse arengut toetavad tasandid

Tasand	Tegevused	Teostajad	Soovitused
I Märkamine ja esialgne toetamine	<ul style="list-style-type: none"> • Laste arengu jälgimine rühmas; • Võimaliku mahaääramise, eripärasuse või andekuse õigeaegne avastamine; • Lapsevanema kaasamine; • probleemi olemuse selgitamiseks; 	<ul style="list-style-type: none"> • Rühmaõpetajad; • muusika- ja liikumisõpetajad; • spetsialistid (logopeed, eripedagoog) 	Õpetajate koostöö erivajadusega lapsega, suutlikkus märgata ja soov toetada teistest erinevat last.
II Erivajaduse hindamine, täpsem vajaduste väljaselgitamine, nõustamine	<ul style="list-style-type: none"> • Toimuvad täiendavad uuringud, mille käigus hinnatakse konkreetse lapse arengutaset; • Pedagoogilis-psühholoogiline hindamine; • Vajadusel erivajadusega lapse suunamine nõustamiskomisjoni; 	<ul style="list-style-type: none"> • lapse perearst; • erinevad meditsiini eriala spetsialistid; • logopeed; • eripedagoog; • rühmaõpetajad; • liikumis- ja muusikaõpetajad; • lapsevanemad; • juhtkond; 	Enne erispetsialistide kaasamist toimub vajadusel LAT meeskonnaga täpsustav rühma- ja /või lasteaiasisene olukorra hindamine (korduv ja täpsem lapse käitumise vaatlus erinevates tingimustes, last ja tema kasvukeskkonda puudutava lisateabe

	<ul style="list-style-type: none"> Vajadusel soovitatakse lapsel pöörduda uuringuteks eriarstide (silma-, kõrvaarst, neuroloog) poole; 		<p>kogumine, lapse võimete ja oskuste analüüs).</p> <p>Kõik last puudutavad küsitlused, vaatlused, uuringud viiakse läbi ainult lapsevanema nõusolekul.</p>
<p>III Lapse arengu tasemele vastav õpetus e. sekkumine</p>	<p>Arengukeskkonna kujundamisel arvestatakse last uurinud spetsialistide ja/või nõustamis-komisjoni soovitusi ning lapse-vanemate soove ja arvamusi;</p> <p>Individualiseerimise võimalusteks on:</p> <ul style="list-style-type: none"> individuaalne lähenemine rühmaõpetajate ja õpetaja abide poolt; tegevuste individuaalseerimine ja diferentseerimine; õppekasvatustegevuse mahu optimeerimine; vajadusel tugiisiku teenuse rakendamine; lapsevanema kaasamine arendustegevusse; vajadusel individuaalse arenduskava koostamine; 	<p>LAT meeskond; Rühmaõpetajad; muusika- ja liikumisõpetajad; juhtkond; lapsevanemad;</p>	<p>Kogutud teabe põhjal leitakse erivajadusega lapsele ja perele sobiv sekkumise viis.</p>

Lapse arengu toetamise meeskond

Erivajadusega lapse arengu toetamisel tegutsetakse ühtse meeskonnana.

Tagamaks erivajadusega lapsele parima arengukeskkonna loomise, kaasatakse vajadusel arendustegevusse LAT (lapse arengu toetamise) meeskond. LAT meeskond koordineerib erivajadustega laste probleemide lahendamist ja arengu toetamist. LAT meeskonna kutsub kokku rühmaõpetaja ettepanekul HEV koordinaator, kaasates vajadusel erinevaid spetsialiste (arst, logopeed jt).

Meeskonna partneriks on lapsevanemad, kes annavad oma panuse nii IAK koostamisel kui elluviimisel. Lapsevanem jagab oma kogemusi lapse tegutsemise, käitumise ja suhtlemise

iseärasustest kodus ning kõik lapsega tegelevad spetsialistid nõustavad vajadusel lapsevanemaid ja pereliikmeid.

Meeskonnaliikmete tegevussuunad erivajadusega lapse toetamisel

Rühmaõpetajad:

- Märkavad lapse probleemi, peavad lapse kohta vaatluspäevikut, kuhu fikseerivad kirjalikult lapse positiivsed ja negatiivsed situatsioonid, konfliktid, lahendused jm olulise.
- Analüüsivad lapse arengu analüüsi tulemusi ja situatsioone, toiminud lahendusi, toetamist võimalusi jm olulist.
- Pöörduvad lapsevanema poole, teavitavad probleemist, selgitavad koduse olukorra, kaasavad lapsevanema koostööle lapse toetamiseks.
- Arutavad probleemi LAT meeskonnaga ja otsivad koos lahendusi.
- Teavitavad lasteaia juhtkonda lapsega seotud probleemidest.
- Suhtuvad erivajadusega lapsedesse mõistvalt, väldivad negatiivseid hoiakuid.
- Kujundavad või loovad lapse (laste) turvalise keskkonna.
- Vajadusel koostavad lapsele iseloomustuse esitamiseks erispetsialistile või nõustamiskomisjonile.
- Vajadusel osalevad IAK koostamisel ja elluviimisel.

Lapsevanem:

- Jagab oma kogemusi lapse tegutsemise, käitumise ja suhtlemise iseärasustest kodus.
- Vahendab infot erinevatelt lapsega tegelenud spetsialistidelt, arstidelt jne.
- Osaleb IAK koostamisel ja elluviimisel.
- Hoiab meeskonna liikmetega kontakti ja huvitub lapse edusammudest ning tegevustest lasteaias.

Logopeed:

- Uurib lapse kõnet ja tunnetuslike protsesside arengutaset.
- Kujundab ja arendab lapse kõnet kui peamist suhtlusvahendit.
- Jälgib erivajadusega lapse arengut rühmas ja soovitab uusi arendamisvõtteid ja vahendeid.
- Nõustab rühmaõpetajaid ja lapsevanemaid.
- Osaleb võimalusel rühma koosolekutel, aruteludes ja vestlusringides, vajadusel ka arenguvestlustes.
- Teeb ettepanekuid eriarstide konsultatsioonidele suunamiseks ning vormistab vajalikud väljavõtted ja kõne iseloomustused.
- Annab teavet juhtkonnale.

Muusikaõpetaja:

- Jälgib last muusikalistes tegevustes.
- Äratab huvi muusika, selle kuulamise ja musitseerimise vastu.
- Aktiviseerib positiivseid aistinguid ja emotsioone läbi muusikaliste impulsside.
- Toetab rütmi- ja kuulmistaju arengut.

Liikumisõpetaja:

- Jälgib lapse liikumismustreid ja kehalise aktiivsuse muutusi.
- Aktiviseerib ja toetab last liikumistegevustes.
- Toetab üldfüüsilist arengut.

Tervishoiutöötaja, arst:

- Jälgib regulaarselt erivajadusega laste tervist.
- Vajadusel annab esmaabi ja suunab perearstile.
- Nõustab vajadusel lapsevanemat ja õpetajaid lapse terviseprobleemide osas.

Õppealajuhataja:

- Tutvub lapsega, teeb oma tähelepanekud rühma töökorraldusest.
- Nõustab rühmameeskonda pakkudes erinevaid lahendusi.
- Osaleb LAT meeskonna töös ja vajadusel IAK-de koostamises.
- Informeerib lasteasutuse direktorit tekkinud probleemidest ja teeb ettepanekuid nende lahendamiseks.

Direktor:

- Vajadusel osaleb aruteludes, vestlusringides.
- Võimaldab LAT meeskonna liikmetele ja erirühma õpetajatele täiendkoolitusi.
- Vajadusel muudab töökorraldust, tagab tugiisiku olemasolu jms. lähtuvalt seadusandlusest.
- Leiab võimalusi vajalike tehniliste vahendite soetamiseks.
- Suunab vajadusel lapsevanema nõustamiskomisjoni.

Erineva keelelise ja kultuurilise taustaga lapse toetamise põhimõtted

Pedagoogid toetavad erineva keele- ja kultuuritaustaga peresid eesti keele ja kultuuri tutvustamisel ning väärtustamisel. Teistele rühma ja lasteaiakaaslastele omakorda tutvustatakse lapse päritolumaa kultuuri ja kombeid. Erinevat kultuuri- ja keeletausta peetakse väärtuseks. Lapsed kasvavad vastastiku mõistmise ja sallivuse õhkkonnas. Laste omavahelist suhtlemist suunatakse teadlikult, et nii muukeelsel lapsel kui tema rühmakaaslastel tekiks vajadus suhelda omavahel eesti keeles võimalikult intensiivselt.

Võimalusel korraldatakse muukeelsetele lastele eesti keele õpet, kasutades nii keelekümluse kui teisi meetoodilisi võtteid ja materjale. Keeleõppe toetusse kaasatakse ka lapse pere. Rühmaõpetaja toetab lapse keelelist arengut, et laps mõistaks kõike rühmas toimuvat ja osaleks selles. Rühma meeskond teeb kõik, et last aktiviseerida keelelisel suhtlemisel.

Muukeelse lapsevanemaid teavitatakse lasteaiakoha taotlemisel ka sellest, et meie lasteaias õppe- ja kasvatustegevus toimub eesti keeles ning vesteldakse lapsevanemaga tekkida võivatest probleemidest (suhtlemine eakaaslastega, pikem ja keerulisem kohanemisaeg, probleemid koolivalmidusega jne).

Valdkonna *Eesti keel kui teine keel* sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) Eesti kultuuri tutvustamine.

Eesti keele õpetamise üldeesmärgid:

- Laps tunneb huvi eesti keele vastu;

- Laps soovib end väljendada eesti keeles;
- Laps kasutab elementaarset sõnavara igapäevases elus;
- Laps suhtleb eakaaslastega eesti keeles;
- Laps teab Eesti Vabariigi sümboolikat, kohanimedid, rahvuslikke tavasid jmt.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- õpetaja rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi.

Keeleõpetuse põhimõtted:

- mängulisus, köitvus ja vaheldusrikkus;
- lihtsamalt keerulisemale;
- näitlikustamine;
- kordamine.

Lapsele selgitatakse eesti keele kui kodumaa keele omandamise tähtsust igapäevaelu situatsioonide kaudu. Teist keelt õppides saab laps toetuda sellele, mida ta emakeeles juba valdab. Oluline on kaasata ka lapsevanemaid ning süvendada nende huvi keeleõpingute vastu.

Andekate laste toetamise põhimõtted

Andekad lapsed saavad õppeprotsessis vajadusel rohkem, keerulisemaid ja süvenemist nõudvaid (lisa)ülesandeid. Last suunatakse ise teavet otsima ja seda hiljem rühmakaaslastega jagama.